

De reiniging van Naäman

2 Koningen 5

Naäman uit Aram of Syrië

Naäman was een belangrijk man in het land Syrië. De hoofdstad was Damascus (vgl. 2 Kon. 5:12). Het land was een sterke vijand van Israël, reeds in de tijd van koning Salomo (1 Kon. 11:23-25). Ze waren geregeld in oorlog met elkaar (1 Kon. 11:23-25; 15:20; 20:1vv.; 2 Kon. 6:24; 13:3, 17, 22-25). De profeet Elisa speelde vaak een rol bij de oorlog tussen beide landen.

Toch verkeerden de landen niet voortdurend in staat van oorlog met elkaar (vgl. 1 Kon. 22:1); er werden tussendoor ook vredesverdragen gesloten (vgl. 1 Kon. 20:34). We mogen ervan uitgaan dat de geschiedenis van Naäman zich afspeelde in zo'n tijd van wankele vrede. De koning van Israël zag namelijk in de brief van de koning van Syrië een voorwendsel om een oorlog te ontketenen (2 Kon. 5:7). Het verzoek van de koning leek immers onmogelijk gehonoreerd te kunnen worden (vs. 6).

Naäman zelf was een erg gewaardeerd man bij de koning, niet in het minst doordat hij een kennelijk belangrijke overwinning had behaald voor de Syriërs (2 Kon. 5:1). We weten niet met zekerheid op wie Naäman die overwinning had behaald. Sommigen denken aan een overwinning op Israël, anderen aan een overwinning tegen Assyrië. Er schijnt een Joodse traditie te zijn die zegt dat Naäman de boogschutter was, die koning Achab de dodelijke wond toebracht in de strijd om Ramoth in Gilead (1 Kon. 22:34). Of was Naäman ook in die strijd de legeraanvoerder, en is dit de overwinning die wordt bedoeld in 2 Koningen 5:1? De Bijbel geeft ons daarover geen absolute zekerheid. Maar wat de Bijbel ons wel meedeelt, is dat deze overwinning door de HEERE was geschonken (2 Kon. 1:5).

We kunnen ons natuurlijk afvragen waarom de Heere aan de Syriërs een overwinning had geschonken. Heeft Hij hen gebruikt om Zijn volk te tuchtigen? Heeft Hij Syrië de overwinning geschonken tegen Assyrië, om zodoende het volk Israël te beschermen tegen hen? Ook dat weten we niet. Hoe het ook mag zijn, de Bijbel wil ons erop wijzen dat de Heere regeert – niet alleen over Israël, maar ook over de volken. Dat zal Syrië of Aram niet zo gezien hebben. Aram betekent: ‘hoog, verheven’, wat een zekere hoogmoed tot uitdrukking brengt. Bovendien waren het afgodendienaars (1 Kon. 20:23vv.; 2 Kon. 5:17-18). Het is daarmee een beeld van de trotse wereld met zijn eigen goden, een wereld die overtuigd is van eigen voortreffelijkheid. Het was ook een vijand van het volk van God.

En Naäman hoorde hierbij, in die wereld was hij thuis:

- Hij streed voor die wereld, en wel als de legeroverste ervan (vs. 1).
- Hij vereerde de goden van die wereld (vgl. vs. 17 ‘niet meer’).
- Hij verwachtte alles wat hij nodig had van die wereld. Voor zijn ziekte had hij eerst hulp gezocht bij de genezers in Syrië. Hij verwachtte immers dat Elisa ook een rituele handeling zou verrichten, zoals de heidense tovenaars of magnetiseurs in zijn land dat hadden gedaan (vs. 11).
- Hij was trots op die wereld en hij verkoos de eigen rivieren van Damascus, de Abana (d.i. ‘verbond’) en de Parpar (d.i. ‘snel, vlug’), boven de Jordaän (vs. 12). Hij stelde dus liever zijn vertrouwen op de rivieren van Damascus voor een spoedig herstel.
- Hij werd geliefd in die wereld. Zijn naam betekent ‘aangenaam, beminnelijk’, en de koning en zijn dienstknechten waren oprecht begaan met het lot van Naäman (vs. 5, 13).
- Hij was een voorbeeldfiguur in die wereld en werd door zijn dienstknechten als ‘vader’ getypeerd (vs. 13).

Maar Naäman werd geconfronteerd met een probleem waarvoor zijn wereld geen oplossing kon bieden. Hij was melaats. Een eerste plek (vs. 11) was het bewijs van deze ziekte, die zijn lichaam verder zou aantasten en zou leiden tot de dood.

Melaatsheid

In de Bijbel is melaatsheid niet zomaar een ziekte zoals elke andere ziekte. De wet op de melaatsheid maakt een onderscheid tussen de plaag van de melaatsheid en andere huidziekten (Lev. 13:39). Vanwege gewone huidziekten werd men niet onrein verklaard, maar vanwege melaatsheid wel (Lev. 13:3, 6). Melaatsheid werd dus in verband gebracht met onreinheid (Lev. 13-14; Luk. 4:27).

De twee hoofdstukken over de melaatsheid en de bijhorende onreinheid staan in Leviticus gerangschikt bij de hoofdstukken over reine en onreine dieren (Lev. 11), de reiniging na geboorte (Lev. 12), en onreinheid bij mannen en vrouwen (Lev. 15). De melaatse moest zijn kleren scheuren en roepen: 'onrein' (Lev. 13:45). Ook moest hij zich ophouden buiten het kamp (Lev. 13:45). De Bijbel spreekt gewoonlijk van de reiniging van een melaatse, zelden van zijn genezing. De melaatse moest dan ook rein verklaard worden door de priester, en niet genezen verklaard door een arts (Lev. 14). In Numeri 12 werd Mirjam gestraft met melaatsheid vanwege haar zonde tegenover Mozes (vs. 10-12). Melaatsheid is in de Bijbel dan ook een beeld van de zonde en de gevolgen daarvan. Het doorwerken van de ziekte leidt tot de dood, zoals ook de zonde dat doet. 'Want het loon van de zonde is de dood' (Rom. 6:23a).

De toepassing van het beeld op de mens zonder God:

- De melaatse gold als levend dood. Zo is de mens zonder God geestelijk dood, en toch lichamenlijk levend. Hij is dood in zijn misdaden en zonden (Ef. 2:1).
- De melaatse verbleef buiten het kamp, waar God te midden van Zijn volk woonde. Zo is een zondaar gescheiden van God en van Zijn heil, zoals de gelovigen dit kennen.

Maar ook voor de gelovige zijn er praktische toepassingen te maken:

- Onreinheid zorgt ervoor dat wij geestelijk geen vrucht kunnen voortbrengen. In praktische zin zijn we dan levend dood (vgl. 1 Tim. 5:6).
- Onreinheid en zonde brengt praktisch scheiding tussen de gelovige en God (Jes. 59:2).

Een jonge getuige

Naäman bleef zitten met zijn probleem, en niemand leek enige uitkomst te kunnen bieden. Maar wat is hij gezegend door de aanwezigheid van een jong Israëliisch meisje, de slavin van zijn vrouw, in zijn huis. Ze lijkt onbelangrijk en niemand vraagt haar of ze een oplossing weet. Maar zij kende de oplossing wel. Zij wist van de profeet in Samaria. Ze wist het niet alleen, ze deed er ook iets mee. Ze ging naar haar meesteres en vertelde haar over de profeet. Ze handelde in het geloof dat de man Gods (2 Kon. 5:15) voor uitkomst kon zorgen. Zij zei zelfs dat Elisa Naäman zou verlossen van zijn melaatsheid. Haar getuigenis bleek uiteindelijk de sleutel te zijn voor het herstel van Naäman! Wat een geluk voor Naäman dat dit meisje niet gezwegen heeft, anders was hij nooit gereinigd van zijn melaatsheid en was hij gestorven aan zijn ziekte.

Dit meisje kon zelf geen redding aanbrengen, maar ze kon wel wijzen op de redder. Zo leven ook wij in deze wereld als schijnbaar onbelangrijke mensen. Maar wij dragen een belangrijke boodschap met ons mee. Wij weten van de ware Man Gods, Die redding kan brengen aan mensen die gebonden zijn door de zonde. Wij weten dat Hij allen aanneemt die tot Hem komen en die Zijn heil zoeken (vgl. Hand. 10:43; 13:39). Net zoals dat meisje moeten wij ook iets doen met deze kennis, *'want ieder die de naam van de Heer zal aanroepen, zal behouden worden. Hoe zullen zij nu Hem aanroepen in Wie zij niet geloofd hebben? En hoe zullen zij geloven in Hem van Wie zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij horen zonder iemand die predikt?'* (Rom. 10:13-14). Wij mogen wijzen op de Redder. Wij zijn getuigen van Jezus tot redding van mensen.

Het lijkt toevallig te zijn dat dit jonge meisje in de huishouding van Naäman terecht was gekomen. Zij was als gevangene weggevoerd door een bende uit Syrië (2 Kon. 5:2). Toen was zij als slavin verkocht en zo in het huis van Naäman gekomen. Het gaat te ver om te zeggen dat God ervoor gezorgd heeft dat dit meisje gevangen werd genomen. Wat we wel kunnen zeggen, is dat God met haar omstandigheden iets gedaan heeft en haar daar heeft gebracht waar zij een getuige kon zijn. Zo dienen ook wij de omstandigheden in ons leven te beschouwen. Wij komen op plaatsen waar wij kunnen getuigen van de ware Man Gods. Wij hebben allerlei ontmoetingen, die ons hiertoe de gelegenheid geven. Paulus riep Timotheüs ertoe op steeds paraat te zijn, of het hemzelf nu goed uitkwam of niet. Hij moest elke gelegenheid benutten die zich voordeed om het woord te prediken (2 Tim. 4:2). Hebben wij oog voor alle gelegenheden? Beschouwen wij omstandigheden, toevalligheden en mogelijkheden als kansen om het evangelie uit te dragen?

Het aspect 'getuigenis' is nadrukkelijk aanwezig in deze geschiedenis. Twee keer dreigde het voor Naäman mis te lopen. De eerste keer was dit als het meisje zou hebben gezwegen. De tweede keer deed zich voor doordat de koning van Israël niet dacht aan de profeet Elisa, toen hij de vraag van de koning van Syrië kreeg met betrekking tot Naäman (2 Kon. 5:7). Het was *Elisa*, die de koning liet weten dat hij Naäman naar hem moest sturen. De motivatie daarvoor was: 'opdat hij weet dat er een profeet in Israël is' (vs. 8). In die zin mogen wij allemaal profeten zijn, vertegenwoordigers van God op aarde. Weet onze omgeving dat?

Naäman bij Elisa

Het was een heel gevolg, dat met Naäman arriveerde bij de profeet Elisa. Hij kwam 'met zijn paarden en met zijn wagens' (2 Kon. 5:9). Dat zal wel indrukwekkend zijn geweest. Maar Elisa nam niet de moeite naar buiten te komen en Naäman eervol te ontvangen. Hij stuurde eenvoudig zijn knecht met een boodschap voor Naäman (vs. 10). De legeroverste was ontgoocheld, hij werd toornig en vertrok weer (vs. 11-12).

Er waren twee dingen die hem niet bevielen. Ten eerste werd hij niet ontvangen zoals dat passend was voor een belangrijk man zoals hij. Wellicht was hij gewend aan staatsbanketten en plechtige ontvangsten. Het leek wel helemaal onbeleefd dat Elisa niet eens de moeite nam om zelf naar hem toe te komen. Ten tweede stond de manier waarop hij genezen kon worden, hem helemaal niet aan. Was de verachtelijke rivier de Jordaan de manier om te worden genezen?

Naäman moest echter twee belangrijke lessen leren. Hij kwam naar Elisa in het besef van zijn eigen waardigheid. Hij was dan ook niet de minste.

- Hij was de legeraanvoerder van het leger van Syrië (vs. 1). Dat maakte hem tot een gevreesd man, of op zijn minst tot iemand die met respect en ontzag behandeld moest worden.
- Hij was een man die grote prestaties had geleverd, zoals een belangrijke overwinning voor de Syriërs (vs. 1).
- Hij was een rijk man met slaven in zijn huishouding (vs. 3), die gewend was ook zo behandeld te worden en op zijn wenken bediend te worden.

- Hij bracht een heleboel rijkdom met zich mee, waarmee hij Elisa rijkelijk kon belonen (vs. 5, 15). Daar mocht toch wel een waardige behandeling tegenover staan.
- Hij was een trots man, en hij was ook trots op zijn eigen wereld (vs. 11-12). Hij vond de rivieren van Damascus een beter alternatief om zich in te baden, dan de Jordaan. Als legeraanvoerder van Syrië zou hij toch niet baden in de Jordaan.

Maar Naäman moest leren al zijn waardigheid, zijn trots, zijn verdiensten, zijn prestaties en zijn rijkdom op te geven. Dat alles baatte hem niets voor de melaatsheid, die hij in zijn lichaam meedroeg. Niets van al die dingen had hem geholpen weer beter te worden. Deze ziekte kon hij niet zelf overwinnen, en genezing was niet af te kopen. Hij moest nederig worden en eenvoudig gehoorzamen aan het woord van de man Gods.

Evenzo kan niemand tot God komen met zijn prestaties, zijn eigen eer, waardigheid, rijkdom of wat dan ook. God ontvangt alleen mensen die tot Hem komen met lege handen, in het besef dat zij niets in te brengen hebben en slechts afhankelijk zijn van Gods genade. Dat vraagt nederigheid en een diep besef van eigen falen en tekortkomingen. Mensen kunnen niets aanbieden om zelf het heil te verdienen. Het wordt uit genade gegeven (Ef. 2:6, 8). Maar ook gelovigen moeten zich steeds ervan bewust zijn dat God in *genade* met hen handelt. Niets van onze bijbelkennis, goede werken of christelijke dienstbaarheid mag aanleiding geven om ons erop te beroemen. God handelt met ons in Zijn genade en daarvan moeten wij het ook steeds verwachten.

Dat de remedie voor het probleem zo iets verachtelijks was als zich zeven keer onder te dompelen in de Jordaan, stond Naäman niet aan. Hij had een persoonlijke behandeling verwacht van de profeet zelf. Hij had rituele handelingen verwacht van het hoogste niveau, waarbij Elisa zijn God ten behoeve van hem zou aanroepen. Maar de weg die Elisa hem door een knecht aanwees, was voor Naäman te simpel en te verachtelijk. Zo lijkt de weg van de behoudenis door middel van het kruis voor de wereld een dwaasheid, maar voor hen die behouden worden is het de kracht van God (1 Kor. 1:18, 23). Er is nooit iemand geweest die zo veracht is als de Heere Jezus Christus, maar toch is Hij de Weg tot behoud (Joh. 14:6; 20:31; Hand. 4:12; 16:31).

Gehoorzaamheid

Uiteindelijk kwam Naäman, na aandringen van zijn knechten, toch ertoe naar de Jordaan te gaan en zich zeven keer hierin onder te dompelen (2 Kon. 5:13-14). Naäman daalde af in de Jordaan. De Jordaan (d.i. 'afdalen') kan omschreven worden als de doodsrivier; hij mondt uit in de Dode Zee. Naäman moest als het ware sterven aan zichzelf. Hij moest zich zeven keer onderdompelen, wat spreekt van een totaal sterven aan zichzelf. Als hij dit niet deed, zou hij sterven aan zijn ziekte, de melaatsheid. Zo gehoorzaamde hij toch aan de opdracht die Elisa, de man Gods, hem gegeven had.

Een mens moet tot het besef komen van zijn eigen zondigheid en onreinheid, en hij moet inzien dat hij op de weg is die naar de dood leidt. Bovendien moet hij erkennen dat hijzelf of de wereld geen uitkomst kunnen bieden, geen hoop op redding. Hij moet begrijpen dat hijzelf niets kan aanbieden om zijn redding te verdienen, of het onheil af te kopen, en zijn vertrouwen helemaal stellen op de genade van God. Vervolgens ligt de weg tot redding in gehoorzaamheid aan de boodschap van het evangelie, dat de Heere Jezus als de Verlosser predikt (Joh. 3:36; Rom. 6:17; Hebr. 5:9). We vereenzelvigen ons met Zijn dood, waardoor we het nieuwe leven van Hem ontvangen.

Maar ook de *gelovige* dient te leven in gehoorzaamheid aan het Woord van God. Het is niet klaar met onze principiële heiliging, reiniging en rechtvaardiging door Christus. Hierop volgt een leven van praktische heiligheid, reinheid en gerechtigheid in overeenstemming met Gods gedachten. Wat wij verkregen hebben in Christus, dient verder praktisch uitgewerkt worden in het leven van alledag (vgl. 1 Kor. 5:8; 2 Kor. 1:12; Fil. 4:3, 7; 1 Tim. 4:12). Het is een steeds opnieuw sterven aan onszelf en leven voor Christus, gaan in Zijn voetspoor.

Nieuw leven

Toen Naäman na de zevende keer uit het water opstond, bleek hij rein te zijn en 'zijn lichaam werd weer gezond als het lichaam van een kleine jongen' (2 Kon. 5:14). Hij was helemaal vernieuwd en had nieuw leven ontvangen. Hij was gereinigd van zijn ziekte en verlost van de macht van deze ziekte, die steeds maar voortwoekerde in zijn lichaam. Hij was gered van de dood, die vast en zeker voor hem lag.

Dit spreekt van de wedergeboorte, die mensen mogen ontvangen wanneer zij in geloof en gehoorzaamheid hun vertrouwen stellen op het verlossingswerk van de Heere Jezus Christus (Joh. 3:3, 5). Dan worden we verlost van de macht van de zonde, die ons leven beheerste (Rom. 8:2). Dan worden we gereinigd van de zonden, die aanwezig waren in ons leven (Joh. 13:10; 1 Petr. 1:22). Wij zijn dan een nieuwe schepping geworden in Christus (2 Kor. 5:17).

Ook voor de gelovige ligt hier een oproep om daadwerkelijk te wandelen in nieuwheid van leven (Rom. 6:4). En zodoende de verkregen behoudenis verder uit te werken en vrucht te laten dragen in ons leven (Fil. 2:12b). Er dient een hele nieuwe levensstijl gezien te worden, die in overeenstemming is met het nieuwe leven.

Zo ontdekken we ook bij Naäman een totaal nieuwe levenshouding:

- Het eerste wat Naäman deed, was teruggaan naar Elisa om zijn dankbaarheid te uiten (2 Kon. 5:15). Elisa nam het geschenk dat Naäman hem aanbood niet aan, maar dat was niet omdat hij zijn dankbaarheid niet apprecieerde. Maar wel omdat Naäman moest onthouden dat hij zijn redding niet zelf had kunnen betalen. En omdat ook de knecht van Elisa, Gehazi, nog een les te leren had.
- Ten tweede was Naäman nederig geworden. Hij bleef niet meer op zijn wagen zitten wachten tot de profeet naar hem toekwam. Hij stapte zelf naar Elisa toe en ging voor hem staan (vs. 15). Naäman noemde zichzelf ook de 'knecht' van Elisa (vs. 17).
- Ten derde was Naäman voortaan een aanbidder van de ene, ware God (vs. 15); hij wilde voortaan alleen nog Hem aanbidden (vs. 17). Daarom vroeg hij of hij voldoende aarde mocht meenemen om een altaar voor de Heere te kunnen bouwen op reine grond. Zodat hij zijn offers op een gepaste en God welgevallige wijze kon brengen. Hij wilde God niet aanbidden op zijn eigen manier, maar zoals God het graag had.

Ga heen in vrede

Toen Elisa afscheid nam van Naäman, deed hij dat met de woorden: 'Ga in vrede' (2 Kon. 5:19). Naäman had veel meer gekregen dan alleen de genezing van zijn lichaam. Hij had God gevonden. Niet alleen zijn lichaam was gereinigd, maar hij was in het reine gekomen met de ene, ware God (vs. 15). 'Ga in vrede', het zijn dezelfde

woorden die de Heere Jezus sprak tegen de vrouw die twaalf jaar aan een bloedvloeijing leed (Mark. 5:34). Ook zij was onrein, en vond nergens een oplossing voor haar probleem (vs. 26). Maar in het geloof strekte zij haar hand uit om de Heere Jezus aan te raken (vs. 27). Zij werd genezen, zij werd behouden en mocht heengaan in vrede (vs. 34; Luk. 8:48). Ook de zondares die vertrouwde op de Heer Jezus, kreeg dezelfde woorden te horen: 'Ga heen in vrede' (Luk. 7:50).

Vrede met God is het gevolg van onze bekering en wedergeboorte. 'Wij dan, gerechtvaardigd op grond van geloof, hebben vrede met God door onze Heere Jezus Christus' (Rom. 5:1; vgl. Hand. 10:36; Ef. 2:17). Wat is het belangrijk deze vrede met God te mogen vinden!

De tijd onderkennen

Het heengaan van Naäman van de profeet Elisa met vrede is een prachtig einde van deze geschiedenis. Naäman had vrede gevonden met God en hij ging blij op pad. Het verhaal werd echter ontsierd door de knecht van Elisa. Gehazi had de geschenken gezien die Naäman wilde geven, en hij raakte in de ban van die rijkdom. Hij ging Naäman achterna en met behulp van een leugen kreeg hij een deel van diens rijkdom (2 Kon. 5:19-24). Met een volgende leugen probeerde hij zijn daad tevergeefs te verbergen voor Elisa (vs. 25). Zo eindigde Gehazi met de ziekte, waarmee Naäman gekomen was, en werd hij melaats (vs. 27). Gehazi eindigde, in overeenstemming met de eerder genoemde beelden, als een gevangene van de zonde en besmet met onreinheid.

Maar in dat verband stelde Elisa ook een indringende vraag aan Gehazi: *'Was het de tijd om dat zilver aan te nemen of om klederen aan te nemen en olijfbomen en wijngaarden, schapen en runderen, slaven en slavinnen?'* Zilver en kleren had Gehazi aangenomen, maar de rest niet. Toch noemde Elisa ook die andere dingen. Daaruit kunnen we opmaken dat het de profeet niet in de eerste plaats te doen was om het feit dat Gehazi zichzelf verrijkt had. Het *verlangen* naar rijkdom en bezit was wel de specifieke verleiding voor Gehazi. Ook was het Elisa niet zozeer te doen om de leugens die Gehazi had verteld, waarbij hij van kwaad tot erger ging.

Waar het de profeet om ging, was dat het handelen van Gehazi niet passend was voor de tijd en de situatie waarin hij zich bevond. Het was voor hem de tijd om een getuige te zijn en een dienstknecht van zijn meester. Als een getuige van zijn meester kon hij niet uit zijn op de rijkdom van de wereld: zilver, kleding, olijfbomen,

wijngaarden, schapen en runderen. En als een dienstknecht van zijn meester kon hij niet zelf een meester van slaven zijn.

Onderkennen wij wel de tijd waarin wij leven? Is onze tijd hier op aarde niet de tijd om getuigen te zijn van onze Meester, en dienstknechten in het werk dat Hij ons te doen heeft gegeven? Het is nu niet de tijd om rijkdom te verwerven in de wereld, maar om de boodschap van het heil te brengen aan deze wereld. Het is niet de tijd om te heersen over de wereld, maar om in deze wereld dienstbaar te zijn met het evangelie. Er lopen nog heel wat mensen zoals Naäman rond in deze wereld, gevangen in de macht van de zonde. Wij mogen hen wijzen op de Redder, de Verlosser. Onze levensstijl mag dit getuigenis niet in de weg staan, maar moet het daarentegen bevorderen. Als wij uit zijn op wat de wereld te bieden heeft, dan zal dat invloed hebben op de kracht van ons getuigenis.

Voor Gehazi was het de verleiding van de rijkdom, waardoor hij geen goede getuige meer kon zijn. Er zijn vele verschillende verleidingen, en het is wijs om die allemaal voor onszelf te onderkennen. Zodat onze tijd hier op aarde een tijd mag zijn waarin wij leven als getuigen van de Meester, als mensen die anderen de weg mogen wijzen naar de Verlosser.
